

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการวัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน ในจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ เด็กวัยเรียนอายุ 6 – 11 ปี จำนวนทั้งหมด 366 คน โดยแบ่งออกเป็นที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเขตเมือง 2 โรงเรียนคือ โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่และโรงเรียนพุทธิโสภณ จำนวนโรงเรียนละ 60 คน รวม 120 คน โรงเรียนเขตกึ่งเมือง 2 โรงเรียนในอำเภอสารภีคือโรงเรียนวัดเวฬุวัน และโรงเรียนบ้านปากเหมือง จำนวนโรงเรียนละ 60 คน รวม 120 คน และโรงเรียนเขตชนบท 2 โรงเรียนในอำเภอจอมทองคือโรงเรียนชุมชนศรีจอมทอง จำนวน 66 คนและโรงเรียนไทยรัฐวิทยาย่านหนองอาบช้าง จำนวน 60 คน รวม 126 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กอายุ 6-11 ปี ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข มีการประเมินคุณลักษณะ 3 ด้านคือ ด้านดี ด้านเก่งและด้านสุข ซึ่งผู้ศึกษาได้หาความเชื่อมั่นโดยการทดสอบสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นโดยรวมเท่ากับ 0.94 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2548 ถึง เดือนมีนาคม 2548 และนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ใช้ one – way ANOVA

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

เด็กวัยเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 366 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 51.6 มีอายุระหว่าง 9 – 11 ปี ร้อยละ 51.1 และอายุ 6 – 8 ปี ร้อยละ 48.9 มีการพักอาศัยกับพ่อแม่มากที่สุด ร้อยละ 81.7

1. ข้อมูลเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน

2.1 เด็กวัยเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวม อยู่ในระดับที่ควรได้รับการพัฒนา (40 – 49 คะแนน) มากที่สุด คือร้อยละ 42.1 โดยมีคะแนนเฉลี่ยของระดับความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวมเท่ากับ 45.6 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.3 เมื่อวิเคราะห์ตามเขตพื้นที่พบว่า เด็กวัยเรียนทั้งในเขตเมือง เขตกึ่งเมือง และเขตชนบท มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับที่ควรได้รับการพัฒนา (40 – 49 คะแนน) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.5, 40.0 และ 38.9 ตามลำดับและจำเป็นต้องพัฒนา ร้อยละ 30.8 , 21.7, 27.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 4) และเมื่อจำแนกตามองค์ประกอบย่อยของความฉลาดทางอารมณ์พบว่า ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับ ควรได้รับการพัฒนาตามลำดับ ร้อยละ 42.6, 41.8 และ 36.9 ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

2.2 ค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมของเด็กวัยเรียนในเขตกึ่งเมือง ต่างจากในเขตเมืองและค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมของเด็กวัยเรียนในเขตกึ่งเมืองต่างจากในเขตชนบท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 14)

2.3 เด็กวัยเรียนในเขตเมือง เขตกึ่งเมือง และเขตชนบท มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ตามองค์ประกอบย่อย 9 ด้าน ในระดับที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น (0–39 คะแนน) ดังนี้

2.3.1 ด้านการควบคุมอารมณ์ เด็กวัยเรียนในเขตเมือง เขตกึ่งเมือง และเขตชนบทมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ในระดับที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ร้อยละ 24.2, 16.7 และ 23.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

2.3.2 ด้านการใส่ใจและเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น เด็กวัยเรียนในเขตเมือง เขตกึ่งเมือง และเขตชนบทมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ ในระดับที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ร้อยละ 40.0, 34.2 และ 32.6 ตามลำดับ(ตารางที่ 6)

2.3.3 ด้านการยอมรับถูกผิด เด็กวัยเรียนในเขตเมือง เขตกึ่งเมือง และเขตชนบทมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ ในระดับที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ร้อยละ 39.2, 22.5 และ 28.6 ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

2.3.4 ด้านการมุ่งมั่นพยายาม เด็กวัยเรียนในเขตเมือง เขตกึ่งเมือง และเขตชนบทมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ ในระดับที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ร้อยละ 54.1, 37.5 และ 43.6 ตามลำดับ(ตารางที่ 8)

2.3.5 ด้านการปรับตัวต่อปัญหา เด็กวัยเรียนในเขตเมือง เขตกึ่งเมือง และเขตชนบทมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ในระดับที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ร้อยละ 27.5, 16.7 และ 27.8 ตามลำดับ (ตารางที่ 9)

2.3.6 ด้านการกล้าแสดงออก เด็กวัยเรียนในเขตเมือง เขตกึ่งเมือง และเขตชนบทมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ในระดับที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ร้อยละ 33.3, 39.1 และ 39.7 ตามลำดับ (ตารางที่ 10)

2.3.7 ด้านการพอใจในตนเอง เด็กวัยเรียนในเขตเมือง เขตกึ่งเมือง และเขตชนบทมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ในระดับที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ร้อยละ 28.3, 22.5 และ 29.4 ตามลำดับ (ตารางที่ 11)

2.3.8 ด้านการรู้จักปรับใจ เด็กวัยเรียนในเขตเมือง เขตกึ่งเมือง และเขตชนบทมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ในระดับที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ร้อยละ 26.6, 15.8 และ 33.3 ตามลำดับ (ตารางที่ 12)

2.3.9 ด้านการชื่นชมเบิกบาน เด็กวัยเรียนในเขตเมือง เขตกึ่งเมือง และเขตชนบทมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ในระดับที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ร้อยละ 29.2, 30.0 และ 31.8 ตามลำดับ (ตารางที่ 13)

อภิปรายผลการศึกษา

จากการวัดและประเมินคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวมของเด็กวัยเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ อภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1. เด็กวัยเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งในเขตเมือง เขตกึ่งเมือง และเขตชนบท มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ ทั้งในภาพรวม และตามองค์ประกอบย่อยของความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุขอยู่ในระดับที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาคิดเป็นร้อยละ 30.8 , 21.7, 27.0 ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากระบบการศึกษาระดับประถมศึกษาในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการแข่งขันผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กวัยเรียนมากกว่าที่จะพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก จากการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาธรรมศาสตร์ ของ มรรยาท รุจิวิทย์และศิริพร ศรีวิชัย (2547) ที่พบว่า ระบบการศึกษาระดับประถมศึกษาในปัจจุบันการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นคนดีและมีความสุขมากกว่ามุ่งเน้นที่การแข่งขันผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เพื่อช่วยพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาของ นางพาง ลឹมสุวรรณ (2538) พบว่า เด็กวัยเรียนมีการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการด้านควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้ เช่น หิวก็ร้องทันที และจะร้องจนกว่าจะรู้สึกสบายขึ้น เด็กจะรอคอยไม่ได้ จะเอาอะไรสักอย่างมาให้ได้ คล้ายเอาแต่ใจตนเอง เวลาแก้ปัญหาเองไม่ได้ก็จะหงุดหงิด นอกจากนี้ ยังมีพัฒนาการด้านสังคม เด็กวัยเรียนชอบเล่นสนุกกับเพื่อน สิ่งสำคัญที่สุดคือ การเข้ากับเพื่อน การปรับตัวในชั้นเรียนของเด็ก ต้องแนะนำให้เด็กยอมรับความแตกต่างของเพื่อนแต่ละคน

นอกจากนี้สภาพแวดล้อมและการเลี้ยงดูของครอบครัว ซึ่งพบว่าจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมาก และส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงของสภาพครอบครัว ทำให้สภาพครอบครัวของประชากรชาวเชียงใหม่เดิม เปลี่ยนแปลงไปจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยวจึงมีเฉพาะพ่อ แม่ ลูก และดำรงชีวิตแบบวัตถุนิยมเลียนแบบการบริโภคฟุ่มเฟือย มีการแข่งขันสูง มีชีวิตแบบเร่งรีบ ทำให้ความใกล้ชิดของครอบครัวลดน้อยลง (สนธยา พลศรี, 2545) จากการศึกษาของ สุภาพันธุ์ รื่นสำราญ (2526) ได้สรุปการศึกษาว่าเด็กนักเรียนเรียนไม่ดีเนื่องจากปัญหาทางอารมณ์และจิตใจ ต้นเหตุที่สำคัญส่วนใหญ่จะอยู่ที่การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่เด็ก ครูและสภาพแวดล้อมรอบตัวของเด็ก

เด็กที่มีพื้นฐานทางอารมณ์ที่ไม่ดี ถ้าไม่ได้รับการเลี้ยงดูที่เข้าใจก็อาจจะไปกระตุ้นให้อารมณ์ไม่ดีเติบโตจนฝังรากลึก ไร้การควบคุมกลายเป็นปัญหาทั้งต่อตนเองและสังคมที่เกี่ยวข้อง แต่ถ้าพ่อแม่เข้าใจในธรรมชาติของเด็กก็ยังสามารถจะชดเชย หรือควบคุมส่วนที่ดีอย่าไม่ให้มีอิทธิพลหรือเป็นปัญหาในการดำเนินชีวิต การเลี้ยงดูเป็นปัจจัยแวดล้อมที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อพัฒนาการเด็ก เช่นพัฒนาการของบุคลิกภาพหรืออุปนิสัยใจคองั้น มีหลายด้าน ได้แก่พัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม ภาษา เชาวปัญญา ตลอดจนความรู้สึก นึกคิด ค่านิยม เจตคติและอื่นๆ (นางพาง ลឹมสุวรรณ, 2538)

2. เด็กวัยเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อธิบายได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสภาพแวดล้อมที่นักเรียนต้องเกี่ยวข้องกับตัว รวมถึงเขตพื้นที่การศึกษาในแต่ละโรงเรียนของเด็กวัยเรียนมีความสัมพันธ์กับระดับของความฉลาดทางอารมณ์ จากการศึกษาในพื้นที่เขตเมือง เขตกึ่งเมืองและเขตชนบทพบว่า แต่ละพื้นที่ส่วนมากมีความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวที่แตกต่างกันตามสภาพการประกอบอาชีพของแต่ละสังคม โดยพบว่าเด็กที่อยู่ในสังคมที่ครอบครัวมีการอยู่ใกล้ชิดกันน่าจะได้รับการอบรมสั่งสอนและเลี้ยงดูมากกว่า ซึ่งจะส่งผลต่อระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในแต่ละสังคม และพบว่า ลักษณะของโรงเรียน ในเขตเมือง โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมให้เด็กวัยเรียนในการส่งเสริมความสามารถ ส่งเสริมการเรียนรู้ แต่มีสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมและการออกกำลังกายคับแคบ บทบาทของครูในการดูแลช่วยเหลือเด็กวัยเรียนไม่ทั่วถึง เนื่องจากมีจำนวนครูน้อย แต่มีจำนวนเด็กวัยเรียนมาก มีครูที่ผ่านการอบรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน การช่วยเหลือเด็กวัยเรียนในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อนทำได้ยาก เนื่องจากข้อจำกัดของการจัดกิจกรรมภายในโรงเรียนและการปรับตัวเมื่อพบปัญหา(กรมสุขภาพจิต, 2543) ลักษณะของโรงเรียนในเขตกึ่งเมือง โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือให้เด็กและส่งเสริมความสามารถทางสังคม มีจำนวนของครูเหมาะสมกับจำนวนเด็กวัยเรียน สะดวกในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีครูที่ผ่านการอบรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีห้องสำหรับจัดกิจกรรมและสถานที่ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น สนามเด็กเล่น โรงเรียนมีการส่งเสริมการเรียนรู้ให้เด็ก รู้จักสิทธิของตน เรียนรู้การปรับตนเองให้เข้ากับผู้อื่น จำนวนเด็กนักเรียนในเขตกึ่งเมืองมีไม่มาก สะดวกต่อการดูแลช่วยเหลือระหว่างกลุ่มของเด็กและเพื่อนอย่างเหมาะสม (กรมสุขภาพจิต, 2543) ลักษณะของโรงเรียนในเขตชนบท โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถทางสังคม สถานที่มีความสะดวกและเอื้อต่อการจัดกิจกรรม บทบาทของครูเป็นผู้ควบคุมดูแลการจัดกิจกรรมให้กับเด็กมากกว่าการดูแลช่วยเหลือเด็กในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน มีจำนวนครูที่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ครูบางท่านยังไม่ผ่านการอบรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (กรมสุขภาพจิต, 2543)

ผลการศึกษารุ่นนี้สอดคล้องกับการศึกษา พัชรินทร์ ไชยวงศ์ (2545) ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 250 คน โรงเรียนสันป่าตอง วิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2545 ผลการศึกษาพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ และลักษณะการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของมรรยาท รุจิวิทย์ และศิริพร ศรีวิชัย (2547) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนใน โรงเรียนประถมศึกษาธรรมศาสตร์ จำนวน 180 คน

ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พ.ศ.2545 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาธรรมดาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนจำแนกตามตัวแปรด้านอายุ และระดับการศึกษาของบิดามารดา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แตกต่างจากอนุ โฉมทัย คำเครื่อง(2545) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 350 คน โรงเรียนท่ามะแกง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2545 ศึกษาการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลเช่น อายุและการเลี้ยงดูของครอบครัวพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

3. ความฉลาดทางอารมณ์ตามองค์ประกอบย่อย 9 ด้าน ในระดับที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น (0-39 คะแนน) พบว่า เด็กวัยเรียนในเขตเมืองมีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น มากกว่าเขตอื่น ในด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านการใส่ใจและเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น ด้านการยอมรับถูกผิด และด้านการมุ่งมั่นพยายาม เนื่องจากสังคมเมืองมีลักษณะเป็นครอบครัวขนาดเล็กหรือครอบครัวเดี่ยว บุคคลในครอบครัวมีความใกล้ชิดกันน้อย ทำให้การเลี้ยงดูของครอบครัว และสัมพันธภาพภายในครอบครัวมีน้อย เด็กขาดการเรียนรู้จากครอบครัว สังคม มีการละเลยด้านศาสนาและจริยธรรม เน้นความสำเร็จส่วนบุคคล มีการแข่งขันกันสูง ในขณะที่เดียวกันบรรยากาศในสังคมมีความตึงเครียดสูง เนื่องจากการคมนาคมที่สะดวก แต่การจราจรที่ติดขัด มีชีวิตที่เร่งรีบ สิ่งแวดล้อมมีมลภาวะเป็นพิษสูง (สุวลักษณ์ รัตธา, 2545) อาจส่งผลถึงพัฒนาการทางอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกาญจนา คุณรังสีสมบูรณ์ (2543) ที่พบว่าชาวปัญญาและความสามารถทางอารมณ์จะมีส่วนที่ทำให้เกิดเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และปัญหาที่เกิดจากชาวปัญญาและความสามารถทางอารมณ์น่าจะมีปัจจัยจากตัวเด็กและการเลี้ยงดูของครอบครัว

เด็กวัยเรียนในเขตเมืองมีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับที่ควรได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น มากกว่าเขตอื่น ในด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านการใส่ใจและเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น ด้านการยอมรับถูกผิด และด้านการมุ่งมั่นพยายาม เนื่องมาจากเด็กมีความใกล้ชิดกับบุคคลในครอบครัว สังคมรอบตัว และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมีมาก มลภาวะเป็นพิษไม่มาก มีวัดเป็นศูนย์กลางทางจิตใจ บรรยากาศในสังคมที่มีความตึงเครียดน้อย ทำให้สภาพการเลี้ยงดูของครอบครัวและสัมพันธภาพภายในครอบครัวมีมาก นอกจากนี้ยังมีรายได้จากการประกอบอาชีพและเวลาที่แน่นอน ครอบครัวมีเวลาอยู่กับเด็กมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการทางอารมณ์ที่ดี

เด็กวัยเรียนในเขตชนบทมีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นมากกว่าเขตอื่น ในด้านการปรับตัวต่อปัญหา ด้านการกล้าแสดงออก ด้านการพอใจในตนเอง ด้านการรู้จักปรับใจ และด้านการชื่นชมยินดีกับผู้อื่น อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมของสังคม และการเลี้ยงดูของครอบครัวในสังคมชนบท ลักษณะการอบรมสั่งสอนของบิดามารดา ครูและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ อาจทำให้มีปัญหาทางอารมณ์และจิตใจได้ สมาชิกในครอบครัวมีเวลาอบรมสั่งสอนเด็กน้อย เนื่องจากต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพเป็นส่วนใหญ่ เครื่องครัวระเบียบประเพณี ทำให้เด็กไม่กล้าแสดงออกเท่าที่ควร เช่นเดียวกับการศึกษาของ สุภาพันธุ์ รื่นสำราญ (2526) พบว่า ต้นเหตุของการทะเลาะวิวาท เกเร ติ๊กคะนอง จะเกิดจากการขาดความรัก ความเอาใจใส่ การ อบรมสั่งสอนของบิดามารดา

แต่เมื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบพื้นที่เขตเมือง เขตกึ่งเมืองและเขตชนบท จะพบว่า ผลของการศึกษาในเขตกึ่งเมืองและเขตชนบท กับผลการศึกษาของเขตเมืองและเขตกึ่งเมืองมีความแตกต่างกัน โดยพบว่า เขตกึ่งเมืองเด็กวัยเรียนมีระดับคะแนนของความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี เรื่องการยอมรับผิดสูงมากที่สุด ด้านเก่งเรื่องการปรับตัวต่อปัญหาสูงมากที่สุด และด้านสุขเรื่องการพอใจในตนเองสูงมากที่สุด และเมื่อหาความสามารถทางด้านอารมณ์ที่ควรพัฒนาแก้ไขในด้านย่อย 9 ด้านของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน พบว่า ด้านที่มีระดับคะแนนมากที่สุดอันดับ 1 คือ ด้านการพอใจในตนเอง ร้อยละ 46.7 รองลงมาคือด้านการปรับตัวต่อปัญหา ร้อยละ 45.8 เด็กวัยเรียนมีระดับคะแนนด้านการรู้จักปรับใจน้อยที่สุดอันดับ 1 คือร้อยละ 15.8 เนื่องจากปัจจัยด้านครอบครัวและการเลี้ยงดู ผู้ปกครองไม่ได้ฝึกฝนเด็กให้มีทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ เด็กจึงขาดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านย่อย ซึ่งต้องอาศัยความเพียรพยายาม ความอดทนของพ่อแม่ ผู้ปกครองและครู นอกจากนี้ปัจจัยด้านระบบการศึกษาและโรงเรียน การเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาแต่ละครั้ง ต้องใช้เวลาปรับตัวทั้งครูและนักเรียนพอสมควร ระบบการเรียนการสอนบางโรงเรียนเข้มงวดเกินไป หรือปล่อยเด็กมากเกินไป ขาดการดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด จึงทำให้เด็กขาดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านย่อย

ปีเตอร์ สโลเวย์ และ จอน ดี เมเยอร์ (Peter Salovey & John D.Mayer, 1990) ได้ทำการศึกษาโดยใช้มาตราวัด ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือ ความใส่ใจต่ออารมณ์ ความรู้สึกความชัดเจนในการแยกแยะอารมณ์และการปรับสภาวะอารมณ์ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ยังขาดการตระหนักรู้ตนเอง การควบคุมตนเองและการสร้างแรงจูงใจ ซึ่งอาจเกิดจากครอบครัว สังคมและสิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่าความสามารถทางอารมณ์จะมีส่วนที่ทำให้เกิดการแก้ไขส่วนที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และถ้ามีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ มักเป็นคนไม่ค่อยมีความสุข เป็นคนอวดเก่ง ไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เอาตนเองเป็นใหญ่ ไม่ค่อยเป็นมิตร ไม่มีลักษณะของการอ่อนน้อมตน เพราะมี

ความมั่นใจในตนเองสูง ทะเยอทะยาน วิตกกังวล คิดมาก เป็นต้น ส่วนคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง มักเป็นผู้ที่สามารถแสวงหาความสุขและค้นพบความสุขได้ไม่ยาก มักจะมีทักษะในการเข้าสังคมว่าบุคคลจะต้องมีความสัมพันธ์กัน ต้องทำงานร่วมกัน คนประเภทนี้จึงมีลักษณะของสังคม ร่าเริงเปิดเผย ชอบทำให้อื่นมีความสุข ซื่อตรง รักษาคำมั่นสัญญา ตรงไปตรงมา มองโลกในแง่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่เอาตนเองเป็นใหญ่ ซึ่งเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่เข้าใจตน เข้าใจผู้อื่น เมื่อมีความขัดแย้งหรือความคับข้องใจก็สามารถแก้ไขความขัดแย้งทั้งของตนเองและบุคคลรอบข้างได้อย่างมีสติและเหมาะสม ซึ่งผู้เกี่ยวข้องสามารถเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานและการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กวัยเรียนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ระดับคะแนนของความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวมของเด็กวัยเรียนทั้งหมด ด้านการพอใจในตนเองมีระดับคะแนนสูงมากที่สุด และส่วนที่น้อยที่สุดคือด้านการรู้จักปรับใจ ข้อมูลรายละเอียดของความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนด้านย่อยนี้ จะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยเรียน สามารถเข้าใจและเสริมสร้างให้เด็กมีพื้นฐานทางอารมณ์ที่มั่นคง เข้มแข็งยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

จากผลการศึกษานี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 6 – 11 ปี ในด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข โดยอาจมีการดำเนินการดังนี้

1. ควรเสนอแนะให้หน่วยงานทางการศึกษาและผู้ปกครองของเด็กวัยเรียน รับทราบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนและจัดสรรเวลาสำหรับการแก้ไขและส่งเสริมพัฒนาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนอายุ 6 – 11 ปี ในด้านต่างๆ อย่างเหมาะสม และควรมีการจัดห้องสำหรับทำกิจกรรมแก้ไขและพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในโรงเรียนซึ่งสามารถให้ข้อมูลกับผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กวัยเรียนว่าควรทำสิ่งเหล่านี้ให้สม่ำเสมอในชีวิตประจำวันเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ให้กับเด็กต่อไป

2. ควรมีการจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้และข้อมูล ในองค์ประกอบด้านย่อยของความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กวัยเรียนเพื่อช่วยส่งเสริมให้เด็กวัยเรียนมีระดับของความฉลาดทางอารมณ์ในองค์ประกอบด้านย่อยๆ ที่ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งจะ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กวัยเรียนและเด็กเล็ก

เนื่องจากเด็กวัยเรียนส่วนใหญ่ ไม่ได้รับการประเมินระดับของความฉลาดทางอารมณ์ที่เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

3. ควรจัดโครงการรณรงค์เด็กวัยเรียนและแก่นำนักเรียนให้ตระหนักและหันมาสนใจเรื่องการประเมินระดับของความฉลาดทางอารมณ์ ให้มากขึ้น เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดโปสเตอร์ ที่สามารถปฏิบัติได้ในห้องเรียนและในโรงเรียนมากขึ้น

4. จัดโครงการเสริมความรู้ความเข้าใจแก่ครูและผู้ปกครองในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและมั่นคงแก่เด็กเพื่อพัฒนา EQ ในเด็กนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะเรื่องระดับความฉลาดทางอารมณ์เพียงอย่างเดียว ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องของวิธีการจัดกิจกรรมการพัฒนาและแก้ไขความฉลาดทางอารมณ์ควบคู่ไปกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาต่อไป

2. ควรมีการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบภายในแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ด้วย เพื่อจะทำให้ได้รายละเอียดของข้อมูลที่จะวางแผนช่วยเหลือเด็กได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น

3. ควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เช่น เด็กวัยเรียนในอำเภอและจังหวัดอื่นๆ เด็กชาวเขา และเด็กด้อยโอกาส เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้เครื่องมือแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของเด็กในแต่ละกลุ่มอันจะเป็นประโยชน์ต่อการให้การช่วยเหลือเด็กให้เหมาะสมกับสภาพความสามารถและปัญหาของเด็กต่อไป

4. ควรมีการศึกษาในกลุ่มอายุที่ใกล้เคียงกัน เช่น กลุ่มอายุ 6-8 ปี และ 9-11 ปี

ข้อจำกัดของการศึกษา

การศึกษารั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการวัดและประเมินระดับของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนในเขตเมือง เขตกึ่งเมือง และเขตชนบท จำนวน 366 ราย ผลการวิจัยครั้งนี้ ไม่สามารถนำไปอ้างอิงถึงประชากรกลุ่มอื่นได้